

obraževanja otrok, ampak je veliko bolj začelo označevati proces razvoja in »oblikovanja« posameznika v najširšem smislu (informativnem in formativnem ter kot osebno rast in duhovni razvoj), kot rezultat vzgojnega in izobraževalnega prizadevanja, ki traja skozi vse življenje (cf. Marrou, 1965; Schwenk, 1996). Predvsem od dobe helenizma naprej pa je bilo tisto, kar izraz označuje, razumljeno tudi v ciljnem pomenu in ne več zgolj kot proces oziroma pot. Za helenističnega človeka bivanje ni imelo pomembnejšega cilja od prizadevanja za oblikovanje kar se da »popolne« osebnosti, tako v telesnem kot duševnem smislu (cf. Schwenk, 1996). Kasneje so tako predstavo o pomenu vzgoje in izobraževanja za človekovo življenje in njenem cilju od Grkov prevzeli Rimljani.

Cilj klasične vzgoje je vzgojiti človeka, da bi bil človek v »celoti«, prizadeva se oblikovati njegovo telo in dušo, čustva in razum, značaj in duha. So se pa ljudje v antiki zavedali antinomije med totalitarnimi zahtevami po izobraževanju telesa na eni strani in zahtevami po izobraževanju duha na drugi strani (več o tem Vidmar, 2009: 37). Ravnotežje med tema dvema komponentama ni bilo v praksi nikdar v celoti realizirano, zmeraj je ostajalo ideal, ki pa se mu niso nikdar odpovedali – to željo in definicijo ideala je izvrstno izrazil pesnik Juvenal v 2. st. n. št., ko pravi: »Moliti je treba, da bi bil zdrav duh /*mens sana*/ v zdravem telesu /*in corpore sano*.« (Juvenalis in Persius, 1928: 218)

Grški misleci so se zmeraj znova spraševali, na čem temeljijo vrednote človeka, pri čemer so nekateri trdili, da so odločilne naravne danosti in pouk, drugi, da so še druge tri alternative, in sicer urjenje, naključje ali neposredno božje posredovanje. Protagori je pripisana naslednja formulacija: »Za izobraženost /*didaskalia*, kar Sovrè prevaja kot »učitelju«, kar ni najustreznejše – op. a./ sta potrebna naravni dar in vaja. /.../ Z učenjem je treba začeti v mladih letih.« (Sovrè, 1988: 145) Demokrit pa je dejal: »Narava in vzgoja sta si podobni: tudi vzgoja preobrazi človeka in ustvari po izobrazbi drugo naravo.« (ibid.: 220) Sicer je utilitarizem sofistom preprečeval, da bi se s čimer koli bolj poglobljeno ukvarjali, so pa kljub temu vzpostavili eno izmed najpomembnejših potez grške misli, tj. smisel za razumske meje in za človekovo naravo, utemeljili so humanizem (cf. Marrou 1965; Schwenk 1996).

V arhaični, homerski dobi je bila priprava na poklic osnovno vodilo tako ljudstva kot plemstva, medtem ko je bilo pravzaprav samo za plemstvo »predvideno« razvijanje, oblikovanje moralnih lastnosti, vrlin. Glavni cilj oziroma ideal, doseganju katerega je bilo posvečeno vse življenje, je bila vrlina (*areté*). Za homerske junake je bila *areté* tista, ki je člo-